

3.4.2024

ASiantuntijalausunto

EDUSKUNNAN HALLINTOVALIOKUNTA HE 2/2024

Kiitämme mahdollisuudesta lausua valiokunnalle esityksestä

11 §. Hyvinvointialueiden seuranta, ohjaus ja laillisuusvalvonta.

Pykälään täydennettäisiin valtiovarainministeriön tehtäviä. Valtiovarainministeriö vastaisi hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan yleisestä ohjauksesta sekä sovittaisi yhteen valtioneuvostossa tehtävää hyvinvointialueiden ohjausta.

Ohjauksen selkeyttäminen on tarpeellista ja kannatettavaa. Valtiovarainministeriön ottaessa vastuun on vaara, että taloudelliset tavoitteet ylikorostuvat hyvinvointialueiden ohjauksessa ja epätasapaino substanssilainsäädännön ja budjettilainsäädännön välillä korostuu entisestään. Ohjausmekanismiin tulee mahdollistaa toiminnan järjestäminen niin, että taloudellisten ja sisällöllisten tavoitteiden ja lainsäädännön välinen yhteensovittaminen on tosiasiallisesti mahdollista.

12 §. Hyvinvointialuetalous osana julkisen talouden suunnitelmaa.

Pykälään lisättäisiin maininta valtioneuvoston asettamien finanssipoliittisten tavoitteiden ottamisesta huomioon hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön ja ohjauksen valmistelussa. Finanssipoliittisten tavoitteiden huomioon ottamisella varmistettaisiin osaltaan, että ministeriöiden ohjaus olisi kokonaisuutena yhdensuuntaista ja tukisi valtion julkista taloutta koskevia tavoitteita. Finanssipoliittisten tavoitteiden huomioon ottaminen tarkoittaisi siten, että tavoitteet otetaan huomioon myös toimintaan ja palvelutuotantoon kohdistuvassa ohjauksessa sekä lainsäädännön valmistelussa.

Ohjauksella ei voitaisi sivuttaa laissa säädettyjä oikeuksia ja velvoitteita ja siinä tulisi luonnollisesti ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen sekä muut hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat politiikkatavoitteet, vaikka valtioneuvoston päättämät finanssipoliittiset tavoitteet lisättäisiin pykälään

Etelä-Savon hyvinvointialueen mielestä hyvinvointialueiden talous on olennainen osa valtion taloutta, koska hyvinvointialueiden rahoitus on merkittävä osa valtion budjettia. Tällä hetkellä hyvinvointialueiden toiminta ja talous ei ole tasapainossa, koska hyvinvointialueet tekevät merkittäviä alijäämiä vuonna 2023.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Vuoden 2023 rahoitusta korjataan vuoden 2025 rahoituksessa. Rahoituksen jälkikäteinen korjaus parantaa hyvinvointialueiden tilannetta, mutta samalla viivästyttää talouden tilannekuvan muodostamista hyvinvointialueella.

Finanssipoliittisten tavoitteiden korostaminen ilman hyvinvointialueiden koskevien velvoitteiden purkamista johtaa valtion ohjaukseen, jossa hyvinvointialueiden toiminta on jatkuvassa ristiriidassa toimintaa ohjaavan lainsäädännön kanssa. Etelä-Savon hyvinvointialueen mielestä valtion finanssipolitiikan ja toimintaa ohjaavan lainsäädännön tulee kehittyä siten, että hyvinvointialueet selviytyvät velvoitteistaan.

Hyvinvointialuelainsäädännössä on määrätty alueille kertyneen alijäämän kattamisvelvollisuus vuoden 2026 loppuun mennessä sekä tiukat arviointimenettelyn kriteerit. Johtuen vuonna 2023 syntyvistä merkittävistä alijäämistä alijäämän kattamisvelvoitetta tulisi jatkaa 2 - 3 vuodella. Tarveperusteisella valtionrahoituksella alueilla ei ole mahdollisuuksia kattaa merkittäviä kumulatiivisia alijäämiä. Alkuperäisen lainsäädännön lähtökohta oli se, että hyvinvointialueiden talous ja rahoitus olisi tasapainossa lähtövuonna 2023. Koska näin ei nykyisessä tilanteessa ole, rahoituksen lisäksi alijäämän kattamisvelvollisuus ja arviointikriteerit tulisi uudelleen arvioida nykytilanteeseen suhteutettuna. Huomionarvioista on myös se, että hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvollisuus on ajallisesti tiukempi kuin kuntalainsäädännössä oleva vastaava sääntely. Kunnilla on kuitenkin huomattavasti laajemmat mahdollisuudet tulo- ja menosopeutukseen alijäämien kattamiseksi mm. verotusoikeuden ja laajan yleisen toimivallan kautta

12 a §. Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet.

Lakiin lisättäisiin uusi pykälä hyvinvointialueiden tehtäviä koskevista valtakunnallisista tavoitteista. Pykälä korvaisi nykyiset sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n sekä pelastustoimen järjestämislain 8 §:n, jotka kumottaisiin.

Edellä mainituissa laeissa säädetään nykyisellään erikseen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisista tavoitteista ja pelastustoimen valtakunnallisista tavoitteista, jotka valtioneuvosto erikseen vahvistaa nelivuotiskausittain. Nykyisten erillisten tavoitteiden sijasta valtioneuvosto vahvistaisi vähintään joka neljäs vuosi yhtenäiset hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet, joissa otettaisiin huomioon sekä sosiaali- ja terveydenhuollolle että pelastustoimelle asetettavat tavoitteet.

Muutos on kannatettava. Valtakunnallisten tavoitteiden on huomioitava tasapuolisesti sekä sote- että pelastustoimialojen erityispiirteet ja niiden on oltava keskenään sellaisia, että hyvinvointialueen kokonaisuutta voidaan johtaa loogiseen suuntaan. Tavoitteiden ja hyvinvointialueiden resurssien tulee realistisessa suhteessa toisiinsa. Tavoitteiden toteutumisen seuranta on myös tärkeää, jotta toiminnan suuntaa voidaan tarvittaessa muuttaa.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

13 §. Hyvinvointialueneuvottelukunta.

Pykälää muutettaisiin siten, että siinä huomioitaisiin neuvottelukunnan tehtävien laajentuminen ja myös neuvottelukunnan nimi muuttuisi. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 23 §:n ja pelastustoimen järjestämislain 9 §:n säännökset erillisistä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen neuvottelukunnista kumottaisiin ja näiden neuvottelukuntien tehtävät yhdistettäisiin hyvinvointialuetalouden ja –hallinnon neuvottelukuntaan, josta muodostettaisiin uusi hyvinvointialueneuvottelukunta. Neuvottelukunnan nimen muuttuminen otettaisiin huomioon pykälän otsikossa.

Päällekkäisten neuvottelukuntien ja työryhmien yhdistäminen tehostaa yhteistyötä ja auttaa luomaan laajemman kokonaisnäköyksen. Koska neuvottelukunnan toimialasta tulee laaja, kannatamme jaostojen perustamista esimerkiksi talousasioiden käsittelyä varten. Hyvinvointialue neuvottelukunnan ei tule kuitenkaan jatkossakaan olla ainoa yhteistyöfoorumi valtion ja hyvinvointialueiden välillä. Esimerkiksi hyvinvointialueita koskevien merkittävien lainsäädäntöhankkeiden valmisteluryhmiin tulee nimetä hyvinvointialueiden edustus.

13 a §. Neuvottelut hyvinvointialueen kanssa.

Pykälä olisi uusi. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 24 §:ssä ja pelastustoimen järjestämislain 10 §:ssä säädetään nykyisin ministeriöiden neuvotteluista alueiden kanssa. Ehdotetussa pykälässä ministeriöiden ja hyvinvointialueiden neuvotteluja koskevat säännökset koottaisiin hyvinvointialuelakiin ja neuvottelujen tarkoitusta ja sisältöä koskevaa sääntelyä muutettaisiin. Samalla järjestämislakien neuvotteluja koskevat pykälät kumottaisiin.

Etelä-Savon hyvinvointialue kannattaa sitä, että valtionvarainministeriö koordinoisi valtion puolelta hyvinvointialueiden kanssa käytäviä neuvotteluita. Kannatamme myös hyvinvointialueiden taloudenpidon ottamista mukaan neuvotteluihin. Vuoropuhelun lisääminen varmistaa molemmin puolisen ymmärryksen hyvinvointialueiden ja valtion taloudesta. Joustavien menetelmien hakeminen esimerkiksi yhteisneuvotteluilla hyvinvointialueiden kanssa on myös kannatettavaa.

Sami Sipilä

Konsernipalvelujen toimialajohtaja

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi